

וּפְגַעְתִּי בְּאוֹתוֹ הֵרָא שֶׁל כֶּפֶר קָרְדוּ, וְהִיוּ
הָאֲנָשִׁים שְׂמֻחִים בְּחֻלָּקָם, וְלִנְתִּי שֵׁם לִיל
שַׁבָּת אַחֵד, וְרֵאִיתִי אֶת מֵאֲרָחִי שֶׁהָיָה רוֹצֵה
לְשֹׁכֵב עִם אִשְׁתּוֹ. עָמַד זֶה מִצַּד זֶה וְהִתְפַּלֵּל,
וְעַמְדָּה הִיא מִצַּד הַהוּא וְהִתְפַּלֵּלָהּ. אָמַרְתִּי
לָהֶם: מַהִי תַּפְלַתְכֶם בְּשַׁעֲה זֹאת?

אָמְרוּ לִי: הַזְמָן שֶׁלָּנוּ לְזוּג מִשְׁבַּת לְשַׁבָּת,
וּמִתְפַּלְלִים אֶת תַּפְלַתְנוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא שֶׁיְהִי לָנוּ בֵּן שֶׁיַּעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ, בֵּן יֵרָא
חֹטֵא, בֵּן שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת מִצְוֹתָיו וְלֹא יִסְטָה
מִהַתּוֹרָה לִימִין וְלִשְׂמָאל. אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי
רָצוֹן שֶׁתְּהִיָּה לָכֶם בְּקִשְׁתְּכֶם, שֶׁהָרִי לְשֵׁם
שְׁמַיִם עֲשִׂיתֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֶרְאֶה פָּנֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁלְּאַחַר
יָמִים נִקְלַעְתִּי לְשֵׁם, וְרֵאִיתִי אוֹתוֹ הַבֵּן
שֶׁנּוֹלַד לָהֶם, וְהָיָה בֵּן שֶׁבַע שָׁנִים. רָאָה אוֹתִי
בְּבֵיתוֹ, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לוֹ אָבִיו:
לֵךְ לִפְנֵי, שְׂאִישׁ גָּדוֹל הוּא.

אָמַר: אֲנִי פוֹחֵד לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתַּקְרֵב עִמּוֹ,
שֶׁהָרִי לֹא יִדְעֵתִי אִם יֵשׁ לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה
אִם לֹא, שֶׁכָּף לְמַד אוֹתִי מוֹרֵי הַיּוֹם הַזֶּה,
שֶׁלְּכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, אֲסוּר
לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתַּקְרֵב עִמּוֹ. אָמַר לוֹ: חֵס
וְשָׁלוֹם, שְׂאִישׁ גָּדוֹל וְהִתְחַכֵּם שֶׁל הַדּוֹר הוּא.
קָרַב אֵלַי, וְלֹא הִסְפִּיק לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לִי:
אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שֶׁנִּשְׁמָה חֲדָשָׁה יֵשׁ בְּךָ מִזֶּה
יָמִים מוֹעֲטִים, וְלֹא נִזְרָקָה בְּךָ בְּשַׁעֲה שֶׁיִּצְאָתָה
לְעוֹלָם. תִּמְהַתִּי. אָמַרְתִּי: כִּי הוּא! שְׂרוּק
הַיִּיתִי, כְּשֶׁעֲסָקְתִּי בַּתּוֹרָה, וְנִתְּנָה בִּי נִשְׁמָה.
אָמַר לִי: יִדְעָתָ אֶת נֶפֶשׁ הַחַיָּה, שֶׁאָמַר
הַפְּתוּב שֶׁהִיָּתָה מִן הָאָרֶץ, וְהָרִי מִשְׁמַע נֶפֶשׁ
חַיָּה? אָמַרְתִּי לוֹ: אָמַר בְּנִי.

אִי לָאוּ. דִּהְכִי אוֹלִיף לִי מוֹרֵי יוֹמָא דִּין, דְּכָל מֵאן דְּלִית לֵיהּ נִשְׁמָתָא
קְדִישָׁא, אֲסוּר לְאִשְׁתַּעֲוֵי בַּהֲדִיָּה, וְלֹאֲתַקְרַב עִמָּיה. אָמַר לֵיהּ, חֵס וְשָׁלוֹם,
דְּגִבְרָא רַבָּא וְחִכְיָא דְדָרָא הוּא.

קָרִיב גַּבְאִי, וְלֹא סָפִיק לְמַלְלָא עִמִּי, אָמַר לִי אָנָּה חָמִי בְּךָ, דְּנִשְׁמָתָא
חֲדָתָא אִית בְּךָ, מִיּוֹמִין זַעֲרִין, וְלֹא אֲזִדְרִיקָת בְּךָ בְּשַׁעֲתָא דְנִפְקָת
לְעָלְמָא. תּוֹוֹהִית. אָמַרְתִּי, כִּי הוּא, דְּרוּק הוֹינָא, כִּד לְעִינָא בְּאוֹרֵייתָא,
וְאִתְיַהֲבַת בִּי נִשְׁמָתָא.

אָמַר לִי, יִדְעָתָ נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּאָמַר קָרָא, דִּהְוֹת מִן אֶרְעָא, וְהָא מִשְׁמַע נֶפֶשׁ
חַיָּה, אָמַרְתִּי לֵיהּ, אִימָא בְּרִי.

הוֹינָא אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְעֶרְעֵנָא בְּהֵהוּא
טוֹרָא דְכֶפֶר קָרְדוּ, וְהוּוּ גּוֹבְרִי בְּדִיחִי
בְּחוֹלְקָהוֹן, וּבְתִית תַּמָּן לִילְיָא חַד
דְּשַׁבְּתָא, וְחָמִית לְאוֹשְׁפִיזָא דִּהְוָה בְּעִי
לְמִשְׁכַּב עִם דְּבִיתָהוּ, קָאִים הָאִי מֵהָרָה
גִּיסָא וְצִלִי, וְקָמַת הִיא מֵהָאִיד גִּיסָא
וְצִלָּת. אָמַרְינָא לְהוֹן, מֵאִי צִלּוֹתְכוֹן
בְּשַׁעֲתָא דָּא.

אָמְרוּ לִי, עֵידָנָא דִידָן, לְזוּגָא מִשְׁבַּת
לְשַׁבָּת, וּמִצְלִינָן צִלּוֹתְנָא קָמִי
קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיהָא לָנָא בֵּר,
דִּיפְלַח פּוֹלְחָנִיָּה, בֵּר דִּחִיל חֲטָאָה, בֵּר
דִּיעֲבִיד פִּיקוּדוֹהִי, וְלֹא יִסְטִי
מֵאוֹרֵייתָא לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. אָמַרְינָא
לְהוּ, יְהָא רַעְוָא דִּיהָא לְכוֹן בְּעוֹתְכוֹן,
דִּהָא לְשׁוּם שְׁמַיִם קָא עֲבַדְתִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֶחָזִי אֲנָפִי שְׂכִינָתָא,
דְּלִבְתָּר יוֹמִין עֶרְעִית תַּמָּן, וְחֲזִית
הֵהוּא בְּרָא דְאִתְיַלִּיד לְהוּ, וְהָוָה בֵּר
שֶׁבַע שָׁנִין, חָמִי לִי בְּבִיתָא, וְלֹא בָּעָא
לְמַלְלָא עִמִּי. אָמַר לֵיהּ אָבוּהָ, זִיל
לְקַמֵּיָּה, דְּגִבְרָא רַבָּא הוּא.

אָמַר, מִסְתַּפִּינָא לְאִשְׁתַּעֲוֵי בַּהֲדִיָּה,
וְלֹאֲתַקְרַב עִמָּיה, דִּהָא לֹא
יִדְעֵנָא אִי אִית לֵיהּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא,

אמר: כן אמר לי מורי, שהיא הנפש שהוציאה הארץ, ומן הארץ היא נגזרה, אבל היא חיה שיכולה להתנענע לכאן ולכאן, כמו שעושים בהמות ושרצים והכל. אבל אין בה השכל וחכמה בעבודת הקדוש ברוך הוא, שלא נבראה אלא לבהמה ולחיה להתנענע בה ללא השכל, ולהתפללות פשתצא, כהכל הזה של הבה.

אמרתי לו: בני, מי הוא רבך? אמר לי: רבי אלפסנדראי. אמרתי לו: ומה למדת היום הזה? אמר לי: הפסוק הזה שכתוב (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם, כן אמר לי רבי אלפסנדראי, מה הוא חכמה? הוא שמו של הקדוש ברוך הוא, והוא חכמה, ומעולם לא גלה לשום אדם ולא עתיד להגלות, אלא קצת הימנה למשה לבד. ורא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם, על הראשית הזו שהיא חכמה, שכתוב בו במשה (דברים לג) וירא ראשית לו, וזהו חכמה.

ואם תאמר, הרי כתוב וזה' נתן חכמה לשלמה? בא וראה, לא כתוב נתן החכמה, אלא חכמה, שעמד על קצת אמתתה. המשיח עתיד לדעת קצתו, שכתוב בו (ישעיה יא) ונתה עליו רוח ה' ונתה חכמה ובינה כו'.

והחכמה היא ראשית הכל וקדם הכל, אבל יראת ה' שכל טוב. כלומר, היראה נשארה בשכל ובינה, לדעת ולחקור יראת ה'. לכל עושיהם - לעושה המצוות ביראה בתחלה, עד שירגיל עצמו לעשות מאהבה.

אמרתי לו: מה שמך? אמר לי: אהבה. אמרתי לו: מר אהבה, וקראתי עליו (ירמיה לא) ואהבת

אמר, הכי אמר לי מורי, דהיא נפשא דאפיקת ארעא. ומן ארעא אתגזרת. אבל היא חיותא, לאתנענעא לכאן ולכאן. כמה דעבדין בעירא ורחשא, וכלא. אבל לית בה סוכלתנותא וחכמתא בפולחנא דקודשא בריך הוא, דלא אתבריותא אלא לבעירא ולחיותא, לאתנענעא בה בלא סוכלתנו, ולאשתצאה, כד תפוק, כהאי הבל דפומא.

אמרית ליה ברי, מאן הוא רבך. אמר לי רבי אלפסנדראי. אמרית ליה, ומה לעית

יומא דין. אמר לי, האי קרא דכתיב, (תהלים קיא)

ראשית חכמה יראת (דף טו ע"ב) ה' שכל טוב לכל עושיהם. כן אמר רבי אלפסנדראי, מה הוא חכמה. הוא שמו של הקדוש ברוך הוא. והוא חכמה. ומעולם לא גילה לשום אדם, ולא עתיד להגלות, אלא קצת הימנה למשה לבד.

ורא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם, על האי ראשית, שהיא חכמה. דכתיב ביה במשה, (דברים לג כא) וירא ראשית לו, וזהו חכמה.

ואם תאמר, הא כתיב (מ"א כו) וזה' נתן חכמה לשלמה. תא חזי, לא כתיב נתן החכמה, אלא חכמה, שעמד על קצת אמתתה. המשיח עתיד לדעת קצתו, דכתיב ביה, (ישעיה א ב) ונתה עליו רוח ה' ונתה חכמה ובינה וכו'.

והחכמה היא ראשית הכל, וקודם הכל, אבל יראת ה', שכל טוב. כלומר, היראה נשארה בשכל ובינה, לדעת ולחקור יראת ה'. לכל עושיהם, לעושה המצוות ביראה בתחלה, עד שירגיל עצמו לעשות מאהבה.

אמרתי לו, מה שמך. אמר לי, אהבה. אמרתי לו, מר אהבה, וקריתי עליו, (ירמיה לא ב)

עולם אהבתיך. ואני זכיתי לראות את רב אדא בנו, וספרתי לו את זה.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה. כשפאו אצלו, הפיר את כלם. זהו שכתוב (בראשית) וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, את מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב שהנפש חיה הוא יש בבהמות ובחיות ובמיניהם והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם שלא יצטרו את אותם בעלי נפש חיה, שאין להם כל אדם שאין בו נפש חיה כדי שישבו לעבודת בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, כדי להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה. לפיכך, השוחט הזה שיוצאת נבלה או טרפה מתחת ידו, פעם אחת מנדים אותו, שנית - מעבירים אותו, שלישית - מכריזים עליו בשוקים שכל מה ששוחט הוא טרפה, ולעולם לא נעמיד אותו להיות שוחט.

אמר רבי יצחק, וכי על פעם אחת לא יענש חוץ מזה? והרי שנינו, שהשוחט הזה שלא מראה ספין לפני חכם, מנדים ומעבירים אותו, ומכריזים על בשרו שהוא טרפה? ומה על ספין שלא נמצאה כל כך יפה הוא כך - על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין שמנדים אותו ומעבירים אותו ומכריזים על בשרו שטרפה?

ואהבת עולם אהבתיך. ואנא זכינא למחמי לרב אדא בריה, וסחינא ליה האי.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה, כשפאו אצלו הפיר את כלם. הדיא הוא דכתיב, וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, למי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה, ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב דהאי נפש חיה אית בבהמות ובחיות ובמיניהם, והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם, שלא יצטרום לאותם בעלי נפש חיה. דלית להם כל אינש, דלית ביה נפש חיה, כדי שישבו לעבוד בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, כדי להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה.

לפיכך האי טבחא, דנפקא נבילה מתחות ידוהי או טריפה. זמנא חדא, משמתינן ליה. שנית, מעבירינן ליה. שלישית, מכריזין עליה בשוקי, דכל מה דשחיט הוא טריפה. ולעולם לא נוקים ליה לטבחא.

אמר רבי יצחק, וכי על זמנא חדא לא ליעניש בר מהאי. והא תנינן, האי טבחא דלא מסר ספינא קמי חכם, משמתינן ליה ומעבירינן ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה היא, ומה על ספינא דלא נמצאת יפה הוא כך. על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין דמשמתינן ליה ומעבירינן ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה.